

Potilasturvallisuus on entistä enemmän tietotekninen haaste

Viime syksyn sairaanhoitajien joukkortisanoutuminen nosti potilasturvallisuuden tärkeäksi keskustelun aiheeksi. Jo aikaisemmin julkisuudessa oli käsitelty sairaaloiden ja hoitohenkilökunnan vastuuta ja muun muassa ongelmia, jotka olivat johtuneet tietojen katoamisista tai väärinkäsityksistä.

Terveystietokannalle sovitut suuret palkankorotukset aiheuttavat alalle huomattavat tehostamistarpeet, joita tuskin voi toteuttaa ilman vahvaa tietotekniikan hyödyntämistä.

Laadukkaat ja toimivat tietojärjestelmät voivat tehostaa resurssien käyttöä, estää virheitä ja auttaa potilaiden hoidossa. Toisaalta huonosti toteutetut järjestelmät voivat aiheuttaa turhia lisäkustannuksia, viiveitä ja jopa vaarantaa potilaiden hoidon.

Oikeiden lääkkeiden tulee vastakin päätyä oikealle potilaalle, ja henkilötietojen on pysyttävä salassa. Tämän takia tietotekniikkahankkeiden laatu ja toteutustavat ovat potilasturvan ja alan tehostamisen kannalta keskeisiä.

Kuten ajan henkeen kuuluu, tietotekniikan järjestelmähankintoja kilpailutetaan, jolloin hankintapäätöksissä usein korostuvat hinta ja toimitusaika. Kilpailutilanne voi myös pakottaa toimittajat ottamaan liian suuria riskejä saadakseen tarpeelliset tilaukset itselleen.

Huonosti toteutetut järjestelmät voivat aiheuttaa turhia lisäkustannuksia, viiveitä ja jopa vaarantaa potilaiden hoidon, kirjoittavat **Tero Vuorenmaa** ja **Jyrki Kontio**.

Sekä toimittajat että ostajat osaavat yleensä neuvotella kustannuksista ja toimitusajankäytöstä, usein myös järjestelmän toiminnallisuudesta. Laadun ja luotettavuuden kilpailuttaminen sekä laadun ”tilaaminen” ovat kuitenkin niin vaikeita asioita, että niitä ei useimmissa hankkeissa osata tehdä.

Erityisen vaikeaa laadun tilaaminen on silloin, kun tehdään uusia järjestelmiä. Kilpailutilanne tai uuden teknologian haasteellisuus eivät kuitenkaan vapauta toimittajaa tai tilaajaa juridisesta ja moraalista vastuusta tuottaa laadukkaita ja turvallisia järjestelmiä.

Yhdysvaltojen terveydenhoitojärjestelmää kritisoidaan usein, mutta potilasturvallisuuden osalta Yhdysvallat on monessa suhteessa Suomea edellä.

Yhdysvaltain terveydenhoitoa valvova virasto FDA standardoi terveydenhuoltoalan laitteiden ja sovellusten kehi-

tystä ja vaatii kaikilta osapuolilta järjestelmien laadun huolellista suunnittelua ja valvontaa. FDA:n ohjeissa muun muassa nimenomaisesti kielletään pitämästä aikataulua tai kustannuksia projektien ohjauksen tärkeimpänä kriteerinä.

Suomessa vastaavaa toimintakulttuuria ei juuri ole – lukuun ottamatta esimerkiksi kansainvälisillä sairaanhoitoalan markkinoilla toimivia yrityksiä, jotka ovat joutuneet omaksumaan FDA:n edellyttämät toimintatavat.

Tietotekniikka-alalla on joukko koeteltuja tekniikoita, joilla laatua voidaan hallita hyvin. Näitä ovat muun muassa laadun ja kehitysprosessien standardit, erilaiset katselmuskäytännöt sekä testaus-, määrittely- ja riskienhallintamenetelmät.

Myös uudet, joustavat kehitystavat tukevat laadukkaiden ohjelmistojen kehitystä – kuitenkin korostaen käyttäjien tarpeiden tunnistamista, ei välttämättä järjestelmän virheettömyyttä.

Laatutietoisuuden ja laatu-tekniikoiden tuntemuksen lisääminen järjestelmätilaajien keskuudessa on ensiarvoisen tärkeää.

Jotta hintakilpailun haitalliset vaikutukset pienenisivät, tulisi sopimuksissa harkita myös laatuun liittyvien hinnoittelumallien soveltamista: toimittajan katteet paranevat,

jos järjestelmän laatutavoitteet ylitetään.

Laadulle pitää pystyä asettamaan hinta, ja sitä pitää pystyä ostamaan myös tietotekniikassa. Terveystietokannan sovel-luskehityksessä tämä on välttämätöntä.

Tietotekniikan opetuksessa ja soveltamisessa ovat viime vuosina painottuneet ohjelmistokehityksen nopeus ja joustavuus. Toisaalta terveydenhuoltoalaa kehitetään tarkokkaasti, ja tuloksia odotetaan kiihkeästi.

Nyt olisi syytä huolehtia siitä, että liian suuri vauhti ei johda kompromointiin tulevina vuosina.

Nykyteknologia antaa tähän hyvät mahdollisuudet, mutta tilaajien tulee osata sitä vaatia ja toteuttajien käyttää oikein. Olennaista on kiinnittää huomiota laatuosaamisen ja -kulttuurin kehittämiseen pitkäjänteisesti.

Potilasturva on tulevaisuudessa yhä enemmän myös tietotekninen haaste, jonka voittamiseksi on entistä enemmän panostettava laatuun pelkän hinnan ja nopeuden sijaan.

Tero Vuorenmaa
Jyrki Kontio

Vuorenmaa on laatujohtaja ja Kontio kehitysjohtaja ohjelmistoyhtiö Softability Oy:ssä. Kontio toimi aiemmin ohjelmistotuotannon ja ohjelmistotuoteliiketoiminnan professorina Teknisessä korkeakoulussa.